

УДК 639.215[(477.74)]

РИБНІ РЕСУРСИ НИЖНЬОГО ДНІСТРА ТА ДНІСТРОВСЬКОГО ЛИМАНУ

С.М. Снігірьов, канд. біол. наук

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, м. Одеса,
Україна*

Фауністичне збіднення і зміна структури іхтіоценозів Нижнього Дністра є наслідком великого комплексу багатопланових антропогенних факторів, що впливають на фауну р. Дністер і Дністровського лиману (Старушенко, Бушуєв 2001; Бушуєв та ін. 2013). Найбільш помітні фауністичні і біоценологічні зміни викликані зарегулюванням стоку річки – гідротехнічним перетворенням екосистеми, що призвела до деградації нерестовищ, загальним і локальним забрудненням вод, випадкової і цілеспрямованої інтродукції агресивних видів-вселенців (Старушенко, Бушуєв 2001; Бушуєв та ін. 2013). Помітне падіння уловів і запасів більшості промислових видів риб обумовлено також в значній мірі і інтенсифікацією промислу, розширенням нелегального, непідзвітного і нерегульованого рибальства (ННН-рибальства), неправильною системою регулювання рибальства, інтенсивного використання рибних стад. В умовах інтенсивного промислу при негативних змінах середовища існування особливо актуальними стають завдання раціонального використання рибних ресурсів. Мета цієї роботи – оцінити стан рибних ресурсів Нижнього Дністра і Дністровського лиману.

Основу даної роботи складають матеріали, що було зібрано в Нижньому Дністрі і Дністровському лимані в період з 2006 по 2018 рр. в рамках НДР МОН України, за підтримки міжнародних проектів: ЕС-TACIS (2006-2007), ОБСЄ/ЄЕК ООН/ЮНЕП «Транскордонне співробітництво та стале управління в басейні р. Дністер: Фаза III – реалізація програми дій» (2011-2012 рр.), FP7 ENVIROGRIDS (2011 - 2012 рр.). У роботі також використані дані літератури (Старушенко, Бушуєв 2001), промислової статистики, дані промислових уловів, а також уловів рибалок-любителів в період 2006-2018 рр.

В результаті науково-дослідних ловів, промислових робіт і любительського рибальства в Нижньому Дністрі і Дністровському лимані в період з 2006 по 2018 рр. було зареєстровано 79 видів риб з 16 рядів, 24 родин, 61 роду (Snigirov et al. 2019). Найбільшим числом видів представлені ряди Cypriniformes і Perciformes – 40,5 і 25,3% відповідно. Представники цих рядів, як і раніше, складають основу іхтіофауни Нижнього Дністра. За кількістю родів і видів домінують родини: Cyprinidae – 22 родини і 29 видів, а також, але в меншій мірі, Gobiidae – 7 родів і 13 видів та Percidae – 5 родів і 5 видів. Інші родини представлені

меншою кількістю таксонів. За кількістю видів найбільш різноманітні рід *Neogobius* (6 видів) і рід *Leuciscus* (4 види). Більшість з виявлених видів (77,2%) ведуть донно-пелагічний і донний спосіб життя. Група пелагічних риб представлена набагато меншою кількістю видів (18 видів – 22,8%). За способом розмноження переважають фітофіли (34,2%) і літофіли (22,8%).

У промислових умовах Нижнього Дністра і Дністровського лиману зареєстровано до 28 видів риб. Загальний вилов риби в період 2015-2018 рр. був більше, ніж зареєстровані улови за всі попередні роки. В результаті успішного застосування закидних неводів в лимані в холодний період року істотно збільшився вилов карася срібного. Незначно збільшився вилов тарані і коропа. Помітно зменшилися обсяги видобутку судака. Вилов інших видів у порівнянні з попередніми роками, був відносно стабільним. У структурі іхтіоценозу Дністровського лиману спостерігаються суттєві зміни. Починаючи з 2013 року, відбулося різке зростання чисельності срібного карася. Причини спалаху чисельності карася однозначно не визначено. Вилов цього виду за останні 7 років зросли в 17-19 разів. Частка карася в загальних уловах збільшилася з 25,0% до 84,0%. При цьому, зростання чисельності карася, ймовірно, не завдає істотного негативного впливу на інші промислові види риб. Карась срібний в даний час є домінуючим промисловим видом в Дністровському лимані та Нижньому Дністрі.

Дослідження виконано в рамках НДР "Визначити джерела і роль азотного навантаження в евтрофікації водних екосистем Нижнього Дністра і Чорного моря", за фінансуванням Міністерства освіти і науки України в 2017-2019 рр. Автор щиро вдячний співробітникам Регіонального центру інтегрованого моніторингу і екологічних досліджень Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, які виконували експедиційні роботи, пов'язані з іхтіологічними дослідженнями в водоймах дельтової частини Дністра.

Література

1. Бушуев С.Г., Тромбицкий И., Губанов В.В., Снигирёв С.М. и др. Днестр без границ. Результаты проекта «Трансграничное сотрудничество и устойчивое управление в бассейне реки Днестр: Фаза III – Реализация программы действий («Днестр-III»). – К.: ENVSEC, 2013 – 172 с.
2. Старушенко Л.И., Бушуев С.Г. Причерноморские лиманы одесщины и их рыбохозяйственное использование. – Одесса: Астропринт, 2001. – 151 с.
3. Snigirov S., Kvach Iu., Goncharov Al., Sizo R., Sylantiev S. Hydrology and parasites: what divides the fish community of the Dniester Estuary into three? // Estuarine, Coastal and Shelf Science. –2019. – 217. – P. 120-131.